

**“ORTADAKİ ADAM”DAN “TAHİR SAMİ BEY’İN ÖZEL HAYATI”NA
MUSTAFA KUTLU HİKÂyecİLİĞİNİN KRONOLOJİK TAHLİLİ**

Necati TONGA*

“Hep beni yazdın. ‘Mağlupken ordu, yaşlı dururken bütün vatan.’ Şu sırtkan tavşanı kurşunlayıp yeni bir sayfa açayım. Benim kronolojimi biliyor musun sen?”

M.Kutlu, *Bu Böyledir*

Mustafa Kutlu ve eserleri üzerine bugüne kadar yazılmış yüzlerce makale, çeşitli dergilerde hazırlanmış onlarca özel dosya, bir armağan kitap¹, yine kitap olarak yayınlanmış üç inceleme²; edebiyat tarihimizde bir edebiyatçıya karşı nadir görülen kadirşinaslığın örneği olarak dikkat çekmektedir. Edebiyatımızda Mustafa Kutlu gibi hayattayken hakkında bu kadar çok çalışma yapılan başka bir yazar var mıdır?*(Bu soruya olumlu bir cevap vermek güç.)* Peki, Mustafa Kutlu’yu Türk hikâyeciliğinde farklı ve önemli kılan nedir? Mustafa Kutlu hikâyeciliğinin karakteristik özellikleri nelerdir? Kutlu Hikâyeciliği muhteva, teknik, üslûp, dil ve anlatım yönlerinden nasıl bir gelişim süreci takip eder? Bu yazıda bu sorulara cevap aranacak, Mustafa Kutlu hikâyeciliği bu doğrultuda kronolojik olarak değerlendirilmeye çalışılacaktır.

İlk hikâye kitabı Ortadaki Adam’ın 1970 yılında yayınlanışından bugüne kadar toplam on dokuz hikâye kitabı yayınlayan Mustafa Kutlu, Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının en önemli hikâyecilerinden biridir. Ömer Lekesiz, Kutlu’nun hikâyeciliğimizdeki yeri hususunda şu önemli tespiti yapmıştır:

“Yetmişli yıllar ve sonrasındaki öykücülük itibariyle tema çeşitlenmesi, konu açılımı, yeni biçim ve üslûp denemesi denildiğinde ilkin Mustafa Kutlu akla gelir. Kutlu, kendinden önce de var olan ancak fazlaca işlenmeyen konu damarları yakalamakta ve onları yeni bir öyküsel muhteva ile sunmakta hiç zorlanmamış, pabucu yarım bir hamalı, kanadı kırık bir güvercini aynı özenle öykülemiştir.”³

Kırk yıldır hikâye yazan Mustafa Kutlu, hikâyelerindeki tematik açılımlar, yeni tarz ve tekniklerle edebiyat tarihlerinde şimdiden kendine has bir yer edinmiştir. Yayınladığı on dokuz hikâye kitabı göstermektedir ki Kutlu; hikâyelerini

* Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni, Kırıkkale, necati.tonga@gmail.com

¹ Editörler: Kemal Aykut-Nusret Özcan, *Mustafa Kutlu Kitabı*, Nehir Yay., İst., 2001.

² Tosun, Necip, *Türk Öykücülüğünde Mustafa Kutlu*, Dergâh Yay., İst., 2004; Tonga, Necati, *Hikâyeciliğimizdeki Zenginlik: Mustafa Kutlu ve Yoksulluk İçimizde*, Akçağ Yay., Ank., 2005; Yıldırım Ercan, *Mustafa Kutlu Hikâyeciliği Varoluş Yabancılaşma Hakikat*, Ebabil Yay., Ank., 2007.

³ Lekesiz, Ömer, “*Ana Hatlarıyla Cumhuriyet Dönemi Türk Öykücülüğü*”, *Yeni Türkiye*, Cumhuriyet Özel Sayısı, -IV, S.23-24, Eylül-Aralık 1998, s.2931

romana geçiş için deneme tahtası olarak görmeyen, bilakis hikâyeye müstakil bir değer veren yazarlarımızdandır.

Başlangıcından günümüze kitaplaşmış hikâyelerinden hareketle Mustafa Kutlu'nun hikâyeciliği üç dönem altında incelenebilir:

Kutlu hikâyesine giriş (1970–1979)

“Yaęmur yağıyor. Yüreęimin ucunda bir kuş üşüyor.”

M.Kutlu, *Ortadaki Adam*

İlk desen ve hikâyelerini Hareket dergisinde yayınlayan Mustafa Kutlu, ilk hikâye kitabını 1970 yılında neşreder: *Ortadaki Adam*. Bu ilk kitabın arka kapağında Kutlu, *“Anadolucu yazarlar zincirinin bir halkası”* olarak tanıtılır. [Kutlu'yla hemen hemen aynı yıllarda, Şevket Bulut'un bu zincirin bir diğer halkası olarak Anadolu'yu ve Anadolu insanını çeşitli cepheleriyle ele alan *Al Karısı* (1971) ve *Sarı Arabalar*(1974) adlı hikâye kitapları da Hareket yayınları arasında neşredilmiştir.]

1968 yılında Sait Faik ve 1972 yılında Sabahattin Ali üzerine birer inceleme yayınlayan Kutlu'nun ikinci hikâye kitabı da yine Hareket yayınları arasında 1974 yılında yayınlanır: *Gönül İşi*.

Kutlu'nun ilk hikâyelerinde, dönemin hâkim kötümser/varoluşçu edebiyat anlayışından farklı olarak, romantik bir Anadoluculuk göze çarpar. Nurettin Topçu'nun fikirleri ve *Taşralı* (1959) adlı örnek hikâye kitabı doğrultusunda oluşan bu Anadolucu bakışa paralel olarak, *Ortadaki Adam* ve *Gönül İşi*'nde Anadolu'daki köy/kasaba insanların gündelik hayatlarından parçalar anlatılmıştır. Daha sonraki hikâye kitaplarında gittikçe belirginleşecek olan ressam perspektifinin, mizahî tutumun ve lirik anlatımın nüveleri, yazarın bu ilk hikâye kitaplarında kendini gösterir.

Örneğin *Gönül İşi* adlı kitabının *Oy Daęlar* hikâyesinden alınan şu cümlelerde, daha sonra Mustafa Kutlu hikâyeciliğinin karakteristik özelliklerinden olacak pitoresk zemin ve lirik anlatım dikkat çekmektedir:

“Kar izleri örtmüştü. Tipi boran her yanı beyaza kesmişti. Munzur'a buzlar inmişti, Siliç mezarına kurtlar... Od-ocak sönmüştü. Beser gelin, gelin ömrünün baharına yeni yetmiş. Erine doymamış daha. Leş deresinin burcunda durmuş, eli koynunda kalmış... Gözü yollarda kalacak. Ali Düzgün gurbete, gurbetin derin yerine gider. Dönüşü yok gibi gelir... Hasretlik katı. Uçan kuşu bulamazsın, esen yel duyamazsın gavur ellerinden bu yanlara. Dikmiş gözlerini Beser gelin dikmiş Munzur'un doruklarına.”⁴

Kutlu'nun *“sosyal değişme”* olgusuna yaklaşımı da, daha ilk hikâyelerinde kendini kuvvetle hissettirmektedir. *Bir Mektup* adlı hikâyeden alınan şu paragraf, yazarın değişime karşı aldığı tavrı açıkça gösterir:

⁴ Kutlu, Mustafa, “Oy Daęlar”, *Gönül İşi*, Hareket Yay., İst., 1974,s.57

“Ne oldu bu şehre birdenbire? Yerden biter gibi vahşi binalarla doldu. O güzelim asmalı kahvenin yerinde şimdi yeller esiyor. Her gün sulanıp süprülen, akşam serinliğinde bir ıslak toprak kokusu ile karışık, zümrüt gibi salatalık, tere, maydanoz; icabı halinde kavun, karpuz, sırik domatesi lüks lâmbası ışıkları altında efsanevî görünüşleri ile pırıl pırıl manaolar. Faytoncu durakları, seyyar esnaf tablacılar. Silindi. Hem de farkında olamadan. Arsalar borsalar yüz binlere fırladı. Her köşe başında, gözlerinde siyah bant taşıyan bir emlakçı peyda oldu. Her sokaktan, pardon, her mahalleden bir milyoner fişkirir oldu. Bu şehri inşaatlar istilâ etti.(...) Bir şeyler oldu bu şehre.”⁵

Hükûmet ve aydınların ihmallerinden yılmış, hasta, cahil, çaresiz bırakılmış, toprağı verimsiz konulmuş, horlanmış Anadolu’nun ve Anadolu insanının türlü görünüş ve hâlleri, bu hikâye kitaplarında bazen romantik çoğu zaman da gerçekçi bir bakış açısıyla hikâyeleştirilmiştir. Ortadaki Adam ve Gönül İş’inde yazar, zaman zaman kahramanlarını ağız özellikleriyle konuşturmuş, okuyanda renkli kartpostallar intibai uyandıran insan, köy ve kasaba tasvirleri çizmiştir.

Kendisiyle yapılan bir konuşmada “anlattığım şeylerde değil de anlatma tarzımda bir değişim vuku bulmuştur.”⁶ diyen Kutlu, ilk hikâye kitaplarında ele aldığı bazı mevzuları ve hikâye kahramanlarını daha sonraki hikâyelerinde tekrar işlemiştir. Örneğin Ortadaki Adam’ın *Dernek* adlı hikâyesinin başında görünen *Yorgancı Hafız Yaşar*, yazarın daha sonraki hikâye kitaplarında da karşımıza çıkacak; Gönül İş’in ilk hikâyesi *Kapıları Açmak*, Kutlu’nun uzun hikâyelerinden birine de daha sonra isim olacaktır. Bu durum, yazarın gittikçe tekâmüle uğrayan hikâyecilik anlayışına ve anlatma tarzındaki değişime de işaret eder.

Daha çok *Sait Faik*, *Sabahattin Ali* ve *Nurettin Topçu* etkisi hissedilen Ortadaki Adam ve Gönül İş, kendi hikâyesini arayan bir yazarın ilk kalem denemeleri olarak değerlendirilebilir. Nitekim yazar, bu iki kitabını tekrar yayınlamamıştır.

Kendini bulan Kutlu hikâyesi (1979–1995)

“Yola düştü mürit.
Sanırsın yeşil ekine yel düştü.”
M.Kutlu, *Mürit(Sır)*

1979 yılında *Yokuşa Akan Sular*’ın yayınlanmasıyla Mustafa Kutlu’nun hikâyeciliği farklı bir mecrada ilerlemeye başlar. Bu dönemde hikâyeciliğine kültürel bir temel arayan yazar, 1979–1995 yılları arasında beş hikâye kitabı yayınlar. Bu beş kitap, klâsik Şark üslûbundan hareketle sosyal değişme hadisesini çeşitli cepheleriyle ele aldığı için, bir nehir hikâye serisi olarak değerlendirilebilir. Bu dönemde Mustafa Kutlu, tahkiye geleneğimizdeki gibi sözü en aza indirmeye çalışan, hikmetli ve âhenkli ifadenin peşinde bir yazardır.

⁵ Kutlu, Mustafa, “Bir Mektup”, *Ortadaki Adam*, Hareket Yay., İst., 1970, s.75

⁶ Konuşan:Fatma K. Barbarasoğlu, *Mustafa Kutlu Kitabı*, Nehir Yay., İst., 2001, s.24

Kutlu, Yokuşa Akan Sular'da sanayileşmenin ortaya çıkardığı problemleri, köyden şehre göç olgusu etrafında farklı bir tarz ile işler. Bu eser, Mustafa Kutlu'nun Klâsik Şark hikâyesinden hareketle geliştirdiği hikâye tarzının ilk örneğidir. Bu eserinde Kutlu, köyden şehre göç eden Cevher Bican'ın uzun hikâyesi ekseninde sosyal değişme olgusunu irdelemiştir.

Yokuşa Akan Sular'ı oluşturan hikâyeler kendi içinde bir bütün, hikâyeler birleşince de eser başlı başına bir bütündür. Tarantino filmlerini hatırlatan bu kurgusal yapıda okuyucu aktif olmak, deyim yerindeyse bir yap-bozun parçalarını birleştirmek zorundadır. Zira hikâyelerdeki şahıslar ortak, anlatılanlar birbiri ile bağıntılıdır. Bu açılardan romanın kapısında duran, ama hikâye olarak kalan bir eserdir Yokuşa Akan Sular.

Yazar, bu hikâye tarzına kıssa geleneğini örnek alarak ulaşmıştır. Bu açıdan Yokuşa Akan Sular, Türk edebiyatında şiirde olduğu gibi hikâyede de gelenekten faydalanabileceğinin güzel bir örneğidir. Parçalanmışlığın içinde yekpâre bir yapı içeren bu hikâye tarzı, Türk hikâyeciğinde Mustafa Kutlu'ya özgünlük kazandırmıştır. Yazar, Yokuşa Akan Sular'dan sonra yayınladığı dört hikâye kitabında da bu özgün hikâye tarzının örneklerini vermeye devam eder.

Yazarın Engin ve Süheylâ aşkı çerçevesinde yaşadığımız hayata tasavvufî-İslâmî bir yorum getirmeye çalıştığı *Yoksulluk İçimizde* (1981) adlı eseri, yukarıda özetlenen hikâye anlayışının en olgun örneği olarak kabul edilmektedir. Kitabını bir camiye inşa eden mimar gibi düşünerek kurgulayan Kutlu, *Yoksulluk İçimizde*'de hikâyeler arasına ele alınan konu ile ilgili altı levha yerleştirmiştir. Yazar *Modern bir Leyla ve Mecnun hikâyesi* olarak nitelediği bu kitabında, kahramanların başlarından geçen maceralardan ziyade değişen zamanın, toplum yapısının çeşitli alanlarda yaptığı yıkıntıları ve değişimleri, estetik bir boyutta işlemiştir. Eşyaya ve maddî zevklere bağlanarak beslediğimiz dünya hayatına bir eleştiridir bu kitap.

Mustafa Kutlu, sosyal değişme olgusunu işlediği nehir hikâye serisinin üçüncü kitabını 1983'te yayınladı: *Ya Tahammül Ya Sefer*. Bu eserde Prof. Asım, dava delisi Kerim ve Murat örneğinde yakın geçmişimizde cemaatlerden ayrılan insanlar ve onların hayatları konu edilerek o dönemdeki fikir hareketlerinin muhasebesi yapılmıştır.

Yazar, *Bu Böyledir*'de (1987) iki dünya arasında kalan ve seçtiği dünyanın yabancı olduğu için çıkmazlarından bir türlü kurtulamayan insanları hikâyeyeleştirir. Bu Böyledir, yazarın hikâye kitapları içerisinde sembolik anlatımının yoğunluğu ile dikkat çeker. Kitabın ismi, Kuran-ı Kerim'de en çok tekrar edilen ifadelerden biridir (*kezâlik*=bu böyledir) ve eserde "lunapark" mазmunuyla dünya hayatı sembolize edilmiştir. Bu benzetme, "Dünya hayatı, sadece bir oyun ve eğlenceden ibarettir." (*Ankebût:64*) ayetine gönderme yapmaktadır ki eserde lunaparktan çıkışın (*dünyadan/dünya hayatından* kurtulmanın) olmaması, dünyanın faniliğine ve hiçliğine

işaret eder. Eserin ön kapağına muhtevaya uygun olarak, dünya hayatının hiçliğini vurgulayan hüsn-i hatla yazılmış üç hiç ibaresi konulmuştur.⁷

Yazar, nehir hikâye serisinin son kitabı *Sır*'da (1990) ise, toplumumuzdaki değişme hadisesinden en az pay alması beklenen bir dinî kurumun ve temsilcilerinin nasıl değiştiğini anlatmıştır. Mürit ve mürşit ekseninde bir tekkede olup bitenler, bu kitapta tasavvufî bir dille hikâyeleştirilmiştir. İlkın Yoksulluk İçimizde'de karşımıza çıkan ve Bu Böyledir'de alegoriyle harmanlanan tasavvufî dil, *Sır*'da ele alınan konuya paralel olarak zirveye ulaşır.

Klâsik Şark hikâyesinden hareketle kaleme alınan bu beş hikâye kitabıyla Kutlu, gözle görülür bir sosyal değişme yaşayan Türkiye'de kapitalistleşmenin getirdiği problemleri; köyden şehre göç, doğu-batı çatışması, aşk, tasavvuf, çevre gibi kavramlar etrafında ve estetik bir boyutta gözler önüne sermiş, hikâyeciliğimizde yerli bir soluk olmuştur.

Devam eden uzun hikâye (2000-?)

"Ne o olduk, ne bu. Ara yerde sıkışıp kaldık. İşte bütün mesele."

M.Kutlu, *Chef*

Kutlu, 1995 ve 2000 yılları arasında iki hikâye kitabı yayınladı: *Arkakapak Yazıları* (1995) ile *Hüzün ve Tesadüf* (1999). Pek çoğu Dergâh dergisinde yayınlanan kısa hikâyelerin toplandığı bu iki eser, bir çeşit ara dönem ürünleridir. Bu iki eser, muhteva ve form bakımından, Kutlu'nun hikâyecilik serüveninde bir önceki dönemde yazılan beş hikâye kitabından farklıdır. Yazarın bu iki kitabında *çocukluk*, *aşk*, *çevre* gibi konular üzerine yoğunlaştığı görülür. Kutlu, bu eserlerinde çoğu hikâye olmakla birlikte deneme kutbuna yaklaşan bazı metinlerini neşretmiştir⁸.

2000 yılı ise Mustafa Kutlu hikâyeciliğinde önemli bir milada işaret eder. Zira Kutlu, kendi hayat hikâyesinden de izler taşıyan *Uzun Hikâye*'nin⁹ yayınlanışından itibaren bir uzun hikâye dönemine girer ve art arda bu türde eserler kaleme alır. *Beyhude Ömrüm* (2001), *Mavi Kuş* (2002), *Tufandan Önce* (2003), *Rüzgârlı Pazar* (2004), *Chef* (2005), *Menekşeli Mektup* (2006), *Kapıları Açmak* (2007), *Huzursuz Bacak* (2008) ve *Tahir Sami Bey'in Özel Hayatı* (2009); Kutlu'nun son on yıllık hikâyeciliğinde yayınladığı diğer uzun hikâyelerdir. Bu hikâye kitaplarının çoğu, sayfa sayısı itibarıyla günümüzde yazılan pek çok romandan daha hacimlidir. Batılıların *long-short story* dedikleri "hikâye ile roman arasında, romandan ziyade hikâyeye yakın" türden

⁷ Bu konuda daha fazla bilgi için bkz: Andı, M.Fatih, "Metinlerarası İlişkiler Açısından Mustafa Kutlu'nun Bu Böyledir Adlı Eseri", *Hikâyenin Bugünü Bugünün Hikâyesi, 80 Sonrası Türk Hikâyesi Sempozyumu Bildirileri Kitabı*, (Hazırlayanlar: M.Fatih Andı-Ömür Ceylan, Ümraniye Bel.Yay., İst., 2008, s.71-82

⁸ Nitekim İnci Enginün, yazarın *Arkakapak Yazıları* adlı kitabını denemeleri arasında saymıştır. Bkz:Enginün, İnci, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Dergâh Yay., 5.Bas.,İst., 2004, s.366

⁹ Bu eser ile ilgili bir tahlil için bkz: Tonga, Necati, "Yazar-Hayat-Eser Bağlamında Mustafa Kutlu'nun Uzun Hikâye Adlı Eserinin Tahlili", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, The Journal Of International Social Research*, Volume 1/2 Winter 2008, C.1, S.2, p.471-484

eserler edebiyatımızda çok azdır ve Kutlu son dönemde yayınladığı uzun hikâyeleriyle bu eksikliği adeta tek başına doldurmuştur.

Mustafa Kutlu, uzun hikâyelerinde sosyal zeminden kopmadan fertlerin iç dünyalarında olup bitenleri aksettirmeye çalışmıştır. Bununla birlikte onun hikâyelerinde “fert” yalnızlaşan, içine kapanan biri olarak değil daima içinde yaşadığı toplumun bir parçası olarak anlatılmıştır.

Kutlu bir önceki dönemde yoğun olarak görülen sosyal değişme ve tasavvuf yerine, uzun hikâye döneminde *çocukluk, köy-kasaba-varoş hayatı, aşk, yolculuk, bahçe tutkusu, çevre, siyaset, ölüm, kitap tutkusu* gibi çeşitli konular üzerine yoğunlaşmıştır. Bu tematik zenginleşmeyle birlikte uzun hikâyelerin arka plânlarında da daima sosyal değişme olgusunun yer aldığı belirtilmelidir. Örneğin ismiyle de dikkat çeken *Chef*, üç kişiden oluşan bir çekirdek aile örneğinde (Hüseyin Hüsnü Şen, Arzu ve Özgür) aile kurumunun çözülüşünü anlatır. Pek çok hikâyesinde olduğu gibi kahramanlarına hikâyedeki konumlarına göre isimler veren Kutlu, *Chef* ismiyle de dilimizdeki yozlaşmaya dikkat çekmiştir.

Yazarın bu dönemde; özellikle *Uzun Hikâye, Mavi Kuş, Tufandan Önce, Beyhude Ömrüm ve Kapıları Açmak* adlı eserleriyle hikâyeciliğinin ilk dönemindeki gibi köy-kasaba hayatına yöneldiği görülür. Mustafa Kutlu, uzun hikâyelerinde farklı tematik açılımları da dener. Bunun en güzel örneği *Kapıları Açmak*’tır ki, dizi filmi de çekilen bu eser bir “ters hikâye” olarak dikkat çeker. Bu eserde klâsik olandan farklı olarak “köyden şehre giden bir kızın kötü yola düşmesi” değil, “şehre gidip kötü yola düşen bir kızın köyüne dönmesi ve hayata tutunma çabası” anlatılmıştır.

Yazar, uzun hikâyelerinde, hikâye içerisinde pek çok hikâye anlatır. Bir tek kahraman veya olayla sınırlı olmayan bu uzun hikâyeler, ana bir omurgaya bağlı birbirini bütünleyen çerçeve hikâyelerin birleşmesinden oluşmuştur. Bu anlamda yazarın (bir önceki dönemde kıssalardan ilhamla geliştirdiği) çerçeve hikâye anlayışını, uzun hikâye formuyla ve farklı bir tarzla devam ettirdiği söylenebilir.

Sade, akıcı ve içten bir anlatım uzun hikâyelerin bir diğer ortak özelliğidir. Bir önceki dönemin tasavvufî, sembolik ve yoğun anlatımı, yerini daha sade fakat girift bir anlatıma bırakmıştır. Kutlu’nun uzun hikâyelerindeki sadelik ve giriftlik, Şeyh Galib’in “Zannetme ki şöyle böyle bir söz/Gel sen dahi söyle böyle bir söz” beytini hatırlatacak cinstendir.

Bir önceki dönemde zaman zaman karşılaştığımız teklif/telkin edici ve tavır koymacı yazar tutumu, uzun hikâyelerle birlikte ortadan kalkmıştır. Uzun hikâyelerinde zaman zaman argodan ve halkın konuşma dilinden faydalanan, atasözü ve deyimlere sıkça yer veren Mustafa Kutlu; anlattıklarının bir hakikat değil, kurmaca bir gerçeklik olduğunu adeta okurla sohbet ederek belirtir. Bu açıdan Kutlu’nun uzun hikâyeleri, yazmaktan ziyade anlatmaya dayanan halk hikâyeciliği geleneğimizden beslenmiş eserlerdir. Uzun hikâyelerde hikâye kahramanlarına yapılan müdahaleler ve aralara girerek okuru bilgilendirmelerse ister istemez bize Ahmet Mithat Efendi’yi hatırlatmaktadır.

Sonuç yerine...

“Fâni ile bâkinin farkını fark eden için eşya kaç para eder.”
M.Kutlu, **Tahir Sami Bey’in Özel Hayatı**

Yazarlık hayatında kırk yılı geride bırakan Mustafa Kutlu, hikâyeciliğimizde yerli bir damar yakalamış ve bu sayede edebiyatımızda kendine has bir yer edinmiştir. Hikâyelerinde modern olanla geleneğin başarılı bir harmanını yapan Kutlu, Türk edebiyatına kendi deyişiyile “*temeli mâzîde olan ama bugünü aksettiren ve geleceğe uzanan*” yeni bir tarz getirmiştir.

Mustafa Kutlu’nun hikâyeciliğini bir bütün hâlinde değerlendirdiğimizde tematik anlamda akla gelen ilk kavram, şüphesiz “*sosyal değişme*” olur. Kutlu, hikâyelerinde değişen toplum yapımızın insanda, tabiatta, kültürde, siyasette, inançta yaptığı yıkıntıları; kısacası kabuk değiştirirken değerlerini yitiren/yitirmemeye çalışan Türkiye’yi gerçekçi bir bakış açısıyla işlemiştir.

Mustafa Kutlu; yazmaya, hikâyeleriyle yitirdiğimiz değerlere ağıtlar yakmaya, kalbî olanı savunmaya, her yıl bir uzun hikâye ile bizi bize anlatarak ruhumuzu zenginleştirmeye, toplumumuza ayna tutmaya devam etmektedir. *Görelim âyine-i devrân ne sûretler gösterecektir.*

KAYNAKÇA

Andı, M.Fatih, “*Metinlerarası İlişkiler Açısından Mustafa Kutlu’nun Bu Böyledir Adlı Eseri*”, **Hikâyenin Bugünü Bugünün Hikâyesi, 80 Sonrası Türk Hikâyesi Sempozyumu Bildirileri Kitabı**, (Hazırlayanlar: M.Fatih Andı-Ömür Ceylan, Ümraniye Bel.Yay., İst., 2008, s.71-82

Aykut Kemal - Özcan Nusret, **Mustafa Kutlu Kitabı**, Nehir Yay., İst., 2001.

Lekesiz, Ömer, “*Ana Hatlarıyla Cumhuriyet Dönemi Türk Öykücülüğü*”, Yeni Türkiye, Cumhuriyet Özel Sayısı, -IV, S.23-24, Eylül-Aralık 1998, s.2931

Tonga, Necati, **Hikâyeciliğimizdeki Zenginlik: Mustafa Kutlu ve Yoksulluk İçimizde**, Akçağ Yay., Ank., 2005.

Tonga, Necati, “*Yazar-Hayat-Eser Bağlamında Mustafa Kutlu’nun Uzun Hikâye Adlı Eserinin Tahlili*”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, The Journal Of International Social Research, Volume 1/2 Winter 2008, C.1, S.2, p.471-484

Tosun, Necip, **Türk Öykücülüğünde Mustafa Kutlu**, Dergâh Yay., İst., 2004.

Yıldırım Ercan, **Mustafa Kutlu Hikâyeciliği Varoluş Yabancılaşma Hakikat**, Ebabil Yay., Ank.,2007.

[**Künye**: Tonga, Necati, “*Ortakdaki Adamdan Tahir Sami Bey’in Özel Hayatı’na Mustafa Kutlu Hikâyeciliği’nin Kronolojik Tahlili*”, **Fayrap**, Mart 2010, Sayı:25, s.6-9]

